

נר לשולחן שבת

בין כסה לעשור

גליין 803 תשפ"ג

לע"ג רבי משה אשר קלוזנר ז"ל
ב"ר יוסף אלימלך ז"ל
גלב"ע ה' בתשרי תש"פ

ויהי אחר השמיטה:

אפשר לתפוס זכות עצומה - השמטת העבירות

כלל גדול אמרו חז"ל: עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו.

חידוש הרב "מראה הגדול", הגאון רבי רפאל אשכנזי, רבה של איזמיר: נראה שמה שבעיני ריצוי חברו זה בשנים רגילות, אבל בשנת השמיטה, כיון שמקיים מצות השמיטה כתיקנה ומשמט חובות חברו, גם ה' לא ימנע טוב ממנו ומכפר לו גם עבירות שבין אדם לחברו בלי בקשת סליחה וריצוי - מידה כנגד מידה! (ח"א דרוש ו')

כתב ה"שדי חמד": אם כי לא מצאתי סתירה מפורשת לחידוש זה, מכל מקום אין דעתי העניה מסכמת לחלק בזה בין השנים. אלא נראה שבכל זמן ובכל שנה, אין יום הכיפורים מכפר בלא ריצוי בעבירות שבין אדם לחברו! (ח"ט מערכת יוה"כ פ' ב' י"ד)

הביא החיד"א: אמרו חז"ל אם אין אתם גוברים חובות ושטרות בשמיטה, גם אני לא אגבה עבירות שלכם!

פירשו חכמים, הקב"ה כביכול הינו בעל חוב שלנו עומד עלינו ושטרו בידו לגבות העבירות, וזו סגולה בשמיטה, מידה כנגד מידה שלא יגבה שטרו מעוונות. (נחל קדושים" פר' בהר)

"עשרת ימי תשובה, בינונים תלויים ועומדים".

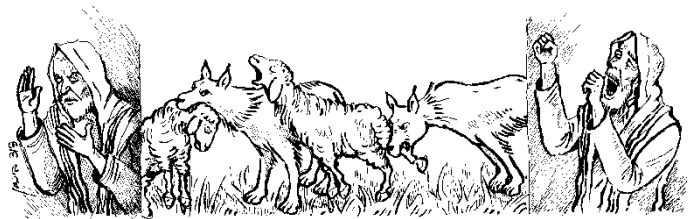
תלויים ועומדים ממש!

אחד מבני הישוב בו גדלתי נפצע במלחמת ההתשה, באחת ההפגזות המצריות על איזור התעלה. רסיסים רבים חדרו לגופו. אחרי מספר ניתוחים הוצאו כולם חוץ מאחד - רסיס שישב ממש על העורק הראשי של הלב, הרופאים לא יכלו, פחדו לגעת בו והחליטו להשאירו.

כל בני הקיבוץ ידעו על כך, האיש היה סמל ודוגמא ל"תלויים ועומדים"! אנו הילדים היינו מכנים אותו "ההוא עם הרסיס בלב..."

כך חי עשרות שנים, יום אחד הוא פתאום שבק חיים. לא מחלה, לא תאונה, לא ארוע מוחי, הרסיס פשוט זז!

(נר לשולחן שבת" מידידי הרה"ג א"ב שליט"א)

בבית הכנסת הגדול בקהילת אוסטררהא, בכל ימות השנה היה השמש מכריז קודם חזרת הש"ץ בתפילת שחרית: 'שתיקה יפה בשעת התפילה', חוץ מראש השנה ויום הכיפורים שאז צעקה יפה. (את המנהגים כתב הגאון האדר"ת - הובא בקובץ התורני "זכר לאברהם" ועיין ערוה"ש תקפ"ב י"ד)

בימי קדם, בימים הנוראים היה קול הבכיות וצעקות המתפללים בבתי הכנסת ובתי המדרש נורא ואיום. ואילו בדורנו התפילות נאמרות בהשקט ובטח כרגיל... מה זאת!?

יש לומר, משל לכבשה שהזאב תפסה. הנה אם תופס אותה ברגליה, הרי היא צווחת ופועה בקול גדול, אך אם הזאב תפס בצווארה, במקום שהנפש תלויה, הרי היא שותקת וגרונה ניחר. כן הדבר בענין שלנו, בימי קדם שהאמונה היתה חזקה אף אם נכשלו וחסאו ונתפסו בידי היצר היה זה רק בידים או ברגלים, וזעקו עד שמים ורעשו סיפי בתי הכנסת בתפילה ובתחנונים, אך עתה... ה' ירחם עלינו ועל כל ישראל. (גלב אליהו" שביבי לב)

מוחה של תפילה בעשרת ימי תשובה - כתב הרב "שתילי זיתים": שלש תפילות נשמעות. תפילת יחיד בדמעות בכל יום. תפילת יחיד בין ראש השנה ליום הכיפורים, ותפילת ציבור בכל יום. כל מי שבוכה בתפילתו, כוכבים ומזלות בוכים עימו ותפילתו נשמעת.

(צ' ל' כנה"ג בשם שט"ג)

הרי לנו, יחיד בין ראש השנה ליום הכיפורים, תפילתו נשמעת גם בלי שיבכה!

ימי תשרי נותנים ביד האדם כלים עצומים. אם בכל השנה אנו הולכים ברגלנו - בכוחות עצמנו. בחודש תשרי אנו מוצאים את עצמנו בתוך מטוס...

אם בכל השנה אנו עובדים בעשר אצבעותינו, בחודש תשרי אנו מקבלים "כלי עבודה" - שופר, "ג מידות של רחמים שבכוחם להזיז את כסא הכבוד.

אלו ימים של עוצמה, אם רק נדע איך לעבוד - איך להפעיל את הכלים שניתנו בידינו, אפשר להגיע לפסגות עצומות - עד ראשו מגיע השמימה!

(שיחות הגאון רבי שמשון פינקוס ימים נוראים עמ' מ')

גשמו של הסבא מקלם אומרים משל:

אדם אחד לא הרגיש טוב והלך לרופא. הרופא חקר אותו על מצבו והחל לבודקו. כאשר הרופא התחיל להוציא מכשירים שונים ולערוך בדיקות נוספות, הוא הבין שכנראה מחלתו אינה פשוטה. אך כאשר בנוסף הרופא התקשר והזמין פרופ' מומחה בעל שם מעיר אחרת שיבוא לעזור לו, הבין שאם צריך להזמין רופא כה גדול שיבוא ממרחק, בהכרח שהוא לקה במחלה קשה ביותר.

הנמשל: בעת שניגשים ליום הדין, כל אחד יודע שיש לו מה לתקן ולא הכל כפי שצריך להיות. אולם כאשר מתבוננים באיזה אמצעים משתמש הקב"ה כדי לזכותנו בדין, מתחילים אנו להבין את מצבנו הקשה.

שלושים ימי אלול, ראש השנה, שופר, צדקה, סליחות, כפרות, יום כיפור. ולא זו בלבד, אלא הקב"ה בעצמו צריך לבוא כדי לעזור ברפואתנו: "דרשו ה' בהמצאו" - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים" (ר"ה יח). בהכרח שמצבנו קשה מאד. (שם עמ' ע"א)

במשך ארבעים שנה הג"ר יצחק ליבוביץ היה בעל קורא בכולל פוניבז', ובימים נוראים שימש בעל תוקע.

קרה ובעל התפילה הקבוע לימים נוראים היה מסופק אם יוכל לשמש בתפקידו. הגבאי היה נתון בהתלבטות קשה, שהרי להזמין חזן אחר אינו יכול, שמא יבוא הקבוע, ולא להזמין בעל תפילה אחר גם אינו יכול, מחשש שישאר ללא בעל תפילה...

הגבאי שהכיר את רבי יצחק, מצא בו פתרון פשוט, יציע לו זאת. הוא הרי יתכונן כמו שצריך. הוא גם מתאים בקולו הערב ובצדקותו להיות חזן בציבור כה נכבד.

בני הבית סיפרו כי במשך ימים רבים הוא ישב עם קלטות והתכונן והתכונן... ובסוף הוא לא היה החזן...

סיפור זה חזר על עצמו מספר פעמים, שביקשווה להתכונן על הספק, והוא בכל פעם התכונן, אע"פ שבסופו של דבר לא הוא שניגש להיות שליח ציבור.

הוא לא רצה להיות "חזן", הוא רצה שלציבור יהיה הכי טוב ובשביל זה התכונן והתכונן. (עין הבאר" עה"ת עמ' שי"ח)

אחת הסליחות המרכזיות היא: "עננו ה' עננו, עננו אבינו עננו". מפני מה אנו כופלים "עננו"? כך היה אצל אליהו בהר הכרמל, שאמר 'ענני שתדד אש מן השמים, וענני, שלא יאמרו מעשה כשפים'. (ברכות א) העולם נוהגים לומר, שאין יודעים איזה "עננו" גדול יותר, הראשון או השני... איזה נס יותר גדול, ירידת האש על המזבח, או להוציא מליבם של ישראל שזה לא מעשה כשפים... עם שחונך שנים על עבודה זרה וכשפים, די באחד שיאמר שמה שעשה אליהו הוא כישוף, כדי שהכל ירד לטמיון.

יש להבין מדוע יהודי שמבקש סליחה, שמתפלל לשנה טובה יש לו לכפול "עננו", אין לו כישוף בבית... למה נקבע כך הנוסח? נסביר זאת על פי דברי הגמ' (ה"ה טז): "כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה". פירש רש"י שישראל עושין עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה - "תחנונים ידבר רש".

אחד הביאורים הידועים להסביר גמרא זו: כאשר עשיר מבקש בראש השנה על השנה הבאה, הוא אומר: 'אנא ה', תמשיך לי את השנה שהיתה, בעסקים שלי, את החיים הטובים שהיו לי'. הרי הוא לא חסר דבר. ואילו עני מבקש: 'הקב"ה תן לי דברים שלא היו לי בשנה הקודמת, כסף, פרנסה, חיים מאושרים'.

זה מה שכתוב בגמרא, יש לבקש כמו רש - אדם שיוודע שצריך הכל מחדש ובלעדי זה אין לו כלום, מתחנן אפילו על חייו גופא. כך הוא בתפילת "עננו":

"עננו" הראשון אנו מבקשים 'בני, חי ומזוני, בריאות ושפע'. "עננו" השני אנו מבקשים כמו "רש-עני" - אנו אומרים לה: 'אנו מבינים את מצבנו, אין לנו כלום, לא חיים, לא פרנסה, ובזכות זה ה' ישפיע עלינו רוב טובה!' ("נר" מפני ידידי הרה"ח א. קניג)

באמירת "כל נדרי" היה המנהג לאומרו ארבע פעמים, שלש להיתר הנדרים שעברו, והרביעית לכטלם להבא. (אדמת קודש"א י"ד י"ב)

העתק התקנות וההסכמות מהפנקס העתיק של קהילת פורטוגזים תוניס: סדרי הגורל של ספר כל נדרי:

בכל ראש חודש אלול יתקיים הגורל בנוכחות הדיינים על כל הספרים הכשרים הנמצאים בבית הכנסת, והספר אשר יעלה בגורל יהיה ספר "כל נדרי" של ליל כיפור. והספר הזה לא יונח לגורל בשנים שלאחר מכן, עד יתום הסיבוב על כלל הספרים. אולם אם בא ס"ת חדש לבית הכנסת, הספר הזה הוא היוצא ל"כל נדרי" בלי גורל, ובשנה הבאה יושם עם הספרים בגורל. כל ספר תורה שיעלה בגורל ל"כל נדרי" ירשם בפנקס הגזבר של בית הכנסת על מנת שיזכרו שהספר ההוא זכה, וכן כדי שלא יוכנס לגורל בשנים הבאות. (פנקס קהילת פורטוגזים תוניס)

איזה חסד עצום עשה עימנו הקב"ה שיש לנו מזגנים!

מפורסם היה הגאון רבי שמעון סופר בחומרותיו המופלגות!

כתב הגאון רבי שמעון סופר, רבה של ערלוי: הנה בליל "כל נדרי" על ידי קיבוץ העם, הנרות הרבים הדולקים בבית הכנסת, אכילת הסעודה המפסקת והתפילה עצמה, האנשים מזיעים הרבה, לפעמים יכולים לסחוט את הבגד מרוב זיעה... יש לדון, האם יהיה מותר לשבת על הספסל, הרי על ידי זה סוחטים את הזיעה מהבגדים?

תשובה: הלכה היא, פסיק רישא שלא ניחא מותר בשבת ויו"ט. אכן באיסור סחיטה זזה יש לדון: אם הוא תולדת דישה, כאן כל הנוזלים הולכים לאיבוד. ואם הוא תולדת ליבון, הרי העולם נוהגים ללבוש לכבוד החג בגדים נקיים, אם כך אין פה איסור. יש עוד צד להקל, שמחמת העמידה ביום כיפור הוא עייף ויגע וחלוש, ובפרט בשל טירדת היום והתפילה הארוכה יהיה צער גדול אם לא ישב לנוח. וכן מצינו בפוסקים, שמשום צער הקילו. אך יש להעיר, כי להקל במקום צער או משום כבוד הבריות זה רק בדיעבד, אבל אם הוא יודע מלכתחילה שיבוא לידי איסור, יש לפעול שלא יהא צריך להיתר זה. (שו"ת "התעוררות תשובה" ח"ב י"ב)

עם קיטל בליל "כל נדרי" לחדר ניתוח

סיפר ידידי הג"ר י.א. שטיגליץ: אבי מורי לקה בלבו בשלהי חורף שנת תשנ"ג, מצבו היה קשה ביותר, הרופאים לא נתנו לו סיכוי וקבעו כי הוא חייב השתלת לב. אלא שמורו ורבו, הגה"צ רבי ראובן יוסף גרשונוביץ התנגד שהוא יעשה השתלת לב. הוא בירך אותו באומרו: "אתה עוד תערוך את ליל הסדר!" הוסיף וציווה עליו כי מעתה במשך כל השבוע הוא יהיה בישיבה, ישקיע כל כולו בלימוד התלמידים ורק בשבת יחזור לביתו. כך עברו עליו שנתיים של נס בריאותי.

אלא שלאחר פטירתו של הרב גרשונוביץ בניסן תשנ"ה מצבו שוב התדרדר. באתי לפני מרן שר התורה בבקשת עצה וברכה. הצגתי לפניו את מצבו של אבי ואת מה שאמר הרב גרשונוביץ. רבי חיים קניבסקי השיב, על פי דברי הספרי, שהצדיק בחייו יכול להגן על תלמידו, (מחלוקת בספרי, פר' עקב עיי"ש) אבל עתה אחרי הסתלקותו צריך הוא לנסוע לחו"ל להשתלה, אפילו ביום הכיפורים!!! והוסיף ברכה מעומק הלב לרפואה שלימה.

אבי נסע במוצאי צום גדליה לחו"ל. התחזית היתה שזה יקח חצי שנה עד שימצאו לב חדש. נגד כל התחזיות, בליל יום הכיפורים באו לקחת את אבי ישירות לבית החולים, עם הקיטל. מי שעשתה את הניתוח היתה רופאה בכירה בבית החולים. לפני ההשתלה היא אמרה שהיא נוהגת לתת לפצינט את ידה ללחיצה, להרגיש אותו... נענה אבי ואמר "את היד שלי אני נותן, אבל את הלב אתן..."

כאשר סיפרו זאת לרבי חיים הגיב וברך: "לב טהור ברא לי אלוקים"... בחסדי שמים ההשתלה הצליחה, אבי חי עד תשע"ב!

אנקדוטה: שלש שנים אחרי הניתוח, אותה רופאה הוזמנה לכנס קרדיולוגים בארץ. בהרצאתה סיפרה בהתרגשות על רבאיי אחד מארץ ישראל שלא לחץ את ידה וציינה בהתלהבות את דבריו! ("נר לשולחן שבת" - את הלב שהוציא, הורה רבינו לקבור בבית העלמין היהודי שם)

יום הכיפורים - יום החתימה, הסליחה והכפרה.

רבים שואלים איזו קבלה לקחת על עצמם ביום הקדוש הזה. קבלה שתשנה אותם, תעשה אותם טובים יותר, מחוברים יותר. מעט מזמותה של המחנכת הצדקנית - מרת חנה גיאת ע"ה, ממנה נוכל ללמוד ולקבל נקודות של חיזוק באמונה ובשמחה. מרת חנה גיאת השיבה את נשמתה ליצירה בו' אלול תשפ"א, לאחר שש שנים מייסרות של התמודדות עם מחלת הסרטן. למרות הסבל הרב שעברה, החיוך לא מש מעל פניה מעולם. היא הרגישה וידעה בוודאות גמורה שכל מה שעובר עליה הוא מאת אבא שאוהב אותה.

בבית החולים בו הייתה מטופלת היו קוראים לה "הזמרת"! כי אכן כך הייתה. על כל דבר ודבר היתה אומרת "תודה לך השם" ו"מזמור לתודה" היה שגור בפיה!

באחד השבועות האחרונים לחייה, המדדים שלה ירדו. היה צורך להזמין אמבולנס, היה נראה שזה הסוף. כאשר מד"א הגיעו, שאלו שאלות כמקובל וביקשו לפנות אותה ל"מעייני הישועה". באותו רגע הגיע עוד צוות ששאלו שאלות נוספות. אחת השאלות היתה: "האם יש תרופות שהיא אלרגית אליהם?" בעלה ענה: "לא". ואחרי דקה הוסיף: "שכחתי לומר לכם שהיא אלרגית לעצבות..."

למחרת בבוקר כתבה אחת הבנות מכתב לאביה: "אבא היקר, תודה רבה לך ולאמא על כל השנים של אמונה ושמחה, זה עוזר לנו מאד.

אבא, כאשר מד"א הגיעו, זה היה זמן לחוץ ומפחיד, המצב של אמא היה לא פשוט בכלל. ועדיין-אתה אומר בבדיחות שהיא אלרגית לעצבות, אתה לא יודע מה זה עשה לי! תודה רבה אבא, אני אזכור את זה לנצח."

"כל מה שקורה זה מאת ה', וכל מה שה' עושה זה הכי טוב, גם אם אנחנו לא מבינים!" זו היתה משנת חייה על אף יסוריה.

ניתן לתרום ליתומי משפחת גיאת ע"י קופת העיר ונדרים פלוס קרן 5276